

COMPETENTIEBELEVINGSPROFIEL ADOLESCENTEN

PERSOONLIJKE RAPPORTAGE VAN

XYZ

Gegevens deelnemer

Algemeen

Naam	XYZ
Leeftijd	15
Geslacht	man
Normgroep	mannelijke adolescenten 15 t/m 18 jaar
Sociale wenselijkheid	geen bijzonderheden
Afnamedatum	18 oktober 2012
Opleiding	VMBO
Klas/jaar	3
Naam van school/instelling	ABC
Vestigingsplaats	DEF

Normeringsschaal

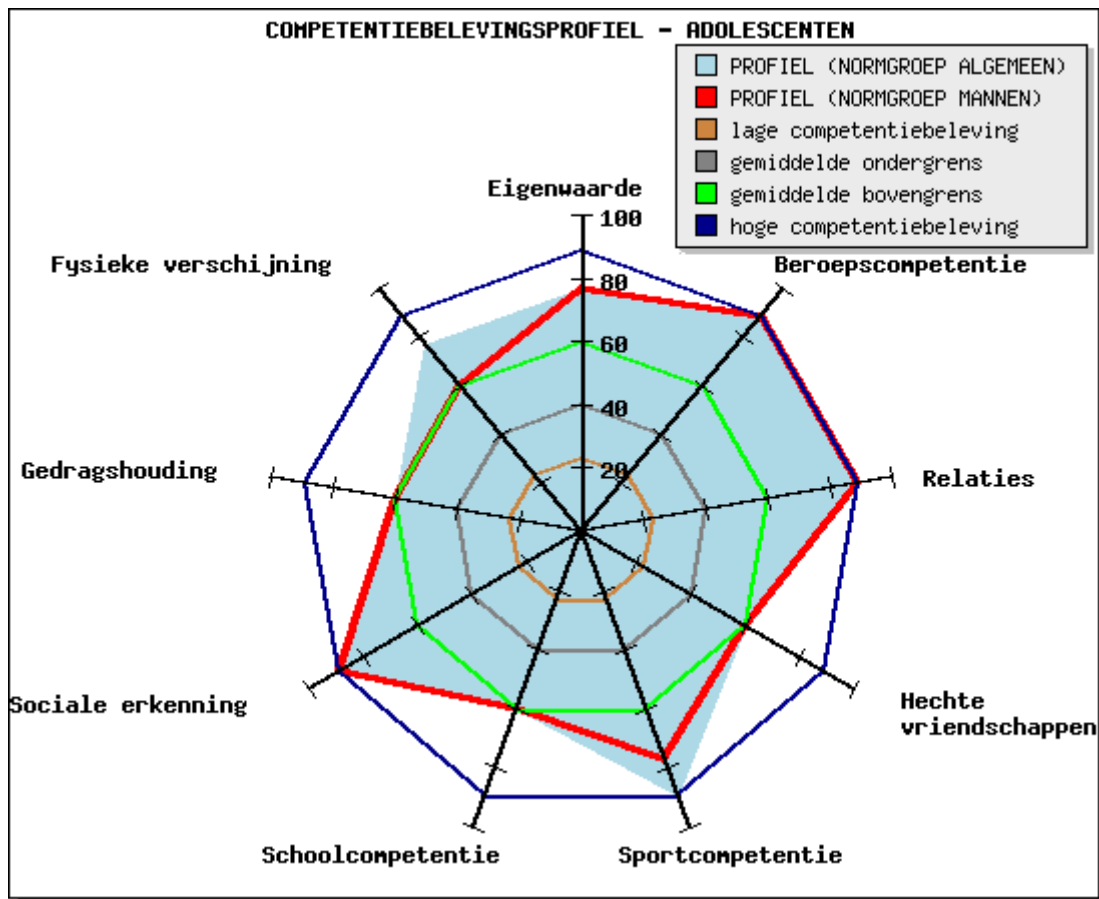
Het Competentiebevings-Profiel is genormeerd volgens een C-schaal, uitgaande van een normaalverdeling.. De C-schaal is een uitbreiding van de stanine schaal met twee schaalwaarden aan beide uiteinden van de verdeling (totaal 11 schaalwaarden). Een C-schaal is een 11-puntsschaal met getalwaarden (C-waarden), lopende van 0 t/m 10, om de scores behaald door een bepaalde populatie in 11 groepen te verdelen en wel zodanig, dat de 1% laagst scorenden de C-waarde 0 krijgen en de 1% hoogst scorenden de waarde 10. De tussenliggende C-waarden corresponderen olopend met de percentages:

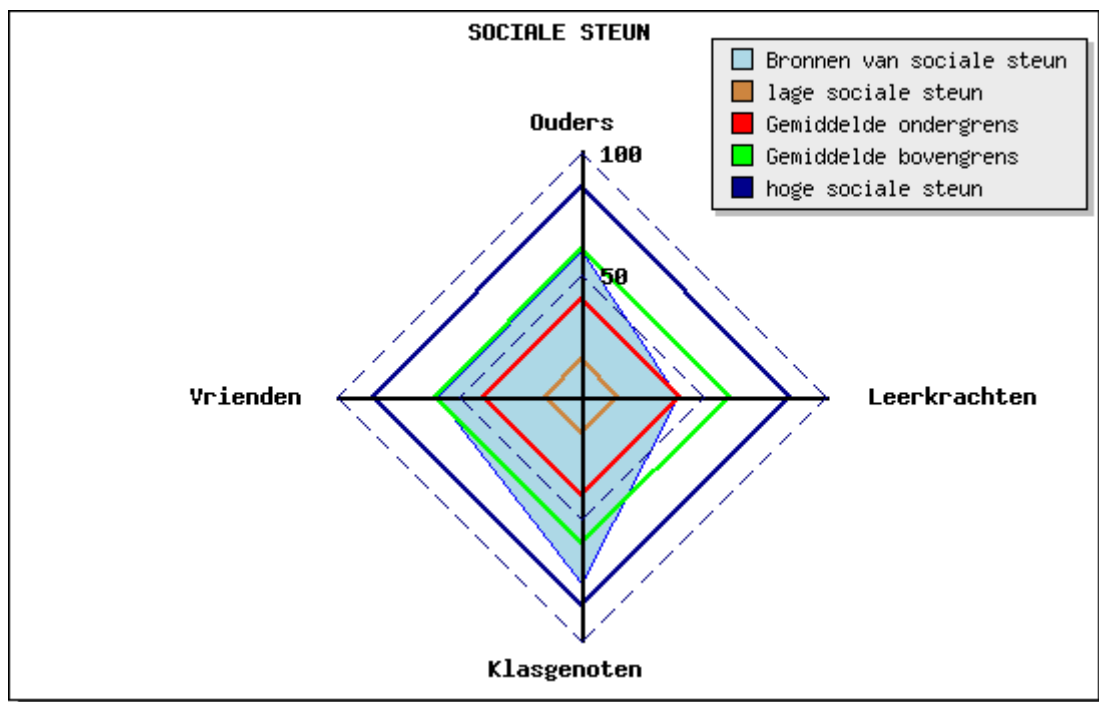
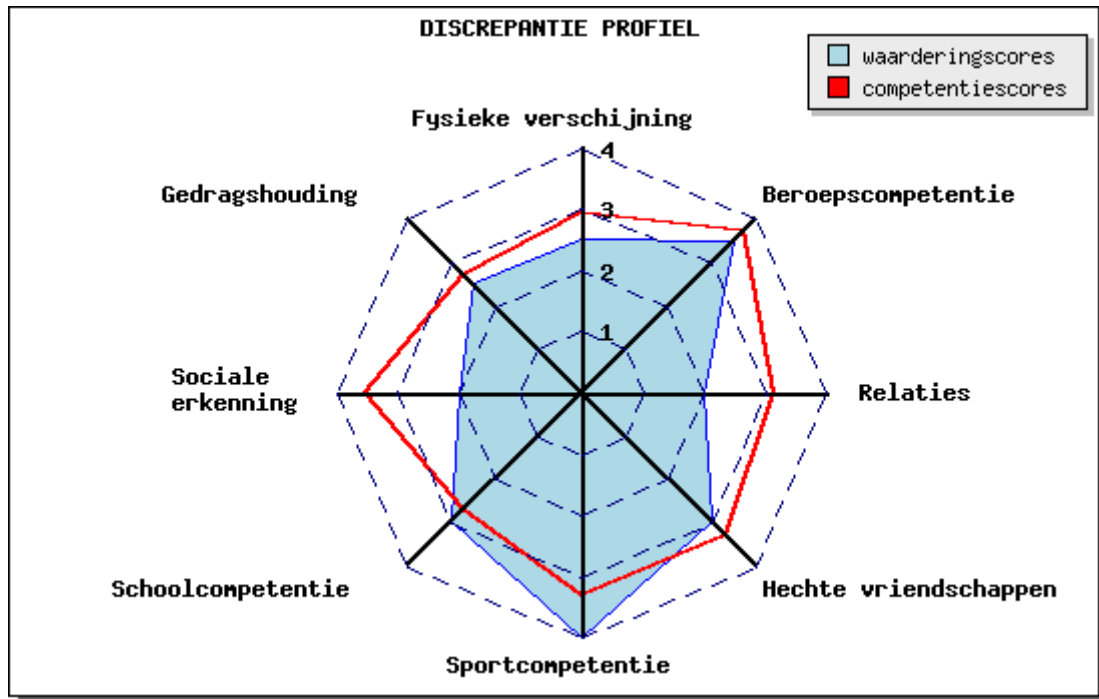
C-schaal (Guilford)

Verdeling scores in 11 genormaliseerde klassen met de volgende frequentie-percentages:

C-waarde	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
percentage	0.9 %	2.8 %	6.6 %	12.1 %	17.4 %	19.8 %	17.4 %	12.1 %	6.6 %	2.8 %	0.9 %
label	zeer laag	zeer laag	laag	laag	beneden-gemiddeld	gemiddeld	boven-gemiddeld	hoog	hoog	zeer hoog	zeer hoog
cumulatief	1 %	3 %	11 %	23 %	40 %	60 %	77 %	89 %	96 %	99 %	100 %

Een C-schaal normering geeft dus een relatieve positie weer van een individueel persoon ten opzichte van anderen. Een individu wiens score valt in C7, behaalt een score die door ongeveer 12 % van de personen in de referentiegroep is behaald, 89 % van de personen in de referentiegroep behaalde een score die lager is en 11 % een score die hoger is.

Domein-specifieke gebieden	Kwalificatie	C-scores	Waarderingscores
Fysieke verschijning	gemiddeld	5	2.5
Schoolvaardigheden	gemiddeld	5	3
Sportieve vaardigheden	hooggemiddeld	6	4
Beroepscompetentie	boven gemiddeld	7	3.5
Gezagshouding	gemiddeld	5	2.5
<i>Sociale competentie:</i>			
Sociale acceptatie	boven gemiddeld	7	2
Hechte vriendschap	gemiddeld	5	3
Relaties	boven gemiddeld	7	2
Bronnen van sociale steun			
ouders	gemiddeld	5	
vrienden	gemiddeld	5	
klasgenoten	hooggemiddeld	6	
leerkrachten	laaggemiddeld	4	
Gevoel van eigenwaarde	hooggemiddeld	6	

I Competentiebeleving en zelfwaardering

Elk mens heeft van jongs af aan de behoefte om effectief met de omgeving om te gaan. Deze beheersingsmotivatie wordt sterker, naarmate aan eerdere successen meer plezier is ontleend. Zowel de affectieve reactie op de evaluatie van prestaties als de motivatieverschillen tussen de domeinen (bijvoorbeeld sport of schoolvaardigheden), hangen af van hoe iemand naar zichzelf kijkt (zelfwaardering). De adolescentie is een periode waarin er veel verandert in het leven van jongeren. Ze komen in de puberteit en ervaren zowel fysieke als geestelijke veranderingen. Deze veranderingen zijn van invloed op hun identiteit en kunnen de manier waarop ze naar zichzelf kijken veranderen. Het oordeel dat een persoon heeft over zichzelf op verschillende vaardigheden wordt competentiebeleving genoemd.

Competentiebeleving is het besef iets te kunnen, ergens goed in te zijn. Dit besef kan leiden tot het gevoel 'iets waard te zijn'. Dit proces wordt in gang gezet door de intrinsieke, aangeboren competentiebehoefte en gestimuleerd door een responsieve omgeving als bron van extrinsieke motivatie. Omgekeerd kan het besef 'niks te kunnen' leiden tot gevoelens van 'niks waard zijn'. Het ervaren van competentie versterkt de motivatie en het zelfbeeld van jeugdigen en is van invloed op hun sociale ontwikkeling.

Competentiebeleving hangt negatief samen met problemen en hangt positief samen met schoolprestaties, motivatie en doorzettingsvermogen. Gevoelens van competentie motiveren iemand en laat doorzettingsvermogen toenemen. Als iemand zichzelf als een goede voetballer ervaart, zal hij eerder geneigd zijn te blijven voetballen en zal hij de vaardigheden verder ontwikkelen. Ongemotiveerdheid daarentegen is een belangrijke reden voor uitval.

Een realistische competentiebeleving is nodig om adequaat te kunnen bepalen welke activiteiten binnen de mogelijkheden van iemand liggen. Als iemand geen goed of irreëel beeld heeft van zijn eigen competenties kan dit leiden tot over- of onderschatting van zichzelf. Overschatting kan leiden tot onrealistische verwachtingen van de omgeving, wat faalervaringen tot gevolg kan hebben.

Andersom hebben faalervaringen een negatieve invloed op de mate van competentiebeleving.

Competentiebeleving komt naar voren in diverse gebieden, die afhankelijk zijn van de leeftijd. Competentiebeleving heeft niet alleen betrekking op vaardigheden en vermogens, maar ook op domeinen als school, sport, het uiterlijk en de omgang met andere kinderen. In de vroege adolescentie gaat het hierbij om zaken als sociale acceptatie, sportieve vaardigheden, schoolvaardigheden, gedragshouding, fysieke verschijning en gevoel van eigenwaarde. In de adolescentie spelen naast de genoemde zaken hechte vriendschappen en relaties een steeds belangrijkere rol. Competentiebeleving is domeinspecifiek en het gevoel van eigenwaarde (de waardering die iemand voor zichzelf heeft) kan verschillen per domein.

II Competentiebelevingsprofiel voor Adolescenten

De CBP-A berust op het motivatiemodel zoals omschreven door S. Harter. Harter ontwikkelde een multidimensioneel begrip van zelfwaardering waarin meerdere competentiebelevingen worden onderscheiden alsmede het gevoel van eigenwaarde (zelfwaardering) als overkoepelende factor. De door Harter onderscheiden competentiebelevingen zijn terug te vinden in de subschalen van de CBP-A.

Het Competentiebelevingsprofiel geeft een indruk van de wijze waarop een adolescent zichzelf ervaart en hoe hij/zij de eigen vaardigheden en/of adequaatheid op een aantal relevante levensgebieden inschat. Elk domein van competentiebeleving (het subjectief gevoel iets te kunnen) maakt deel uit van de globale zelfwaardering/globaal gevoel van eigenwaarde. Dit wordt gevormd door gevoelens van competentiebeleving en sociale acceptatie. De CBP-A mag echter nooit los van andere instrumenten als indicatie voor een hoge of lage zelfwaardering mag worden ingezet.

Met het Competentiebelevingsprofiel voor Adolescenten kan op gestandaardiseerde wijze een indruk worden verkregen van zowel de competenties op een zestal specifieke gebieden als van het globaal gevoel van eigenwaarde zoals beoordeeld door de adolescent zelf. Daartoe zijn de scores berekend en vergeleken met landelijke normen op zes belangrijke domeinen. De scores verwijzen naar de mate waarin specifieke competenties meer of minder aanwezig zijn dan bij andere adolescenten.

Schoolvaardigheden: Hoe goed (knap of slim) vindt de adolescent zichzelf op school? Hoe kijkt hij/zij tegen zijn/haar schoolprestaties aan?

Sportieve vaardigheden: Meent de adolescent goed mee te kunnen in sport? Hoe hoog of laag schat de adolescent zijn/haar sportieve vaardigheden in?

Fysieke verschijning: Hoe beoordeelt de adolescent zijn/haar uiterlijk? Hoe vindt hij/zij zichzelf eruit zien?

Beroepscompetentie: Hoe beoordeelt de adolescent zijn/haar bekwaamheid om goed te functioneren in een betaalde bijbaan, vakantiewerk, stage, praktijk, etc.?

Gedragshouding: Vindt de adolescent dat hij/zij zich behoorlijk gedraagt, geen dingen doet die (moreel) niet mogen? Denkt de adolescent zich te gedragen zoals van hem/haar verwacht wordt? Vindt de adolescent dat zijn/haar gedragshouding nog wat te wensen overlaat?

Sociale competentie:

Sociale acceptatie/erkenning: Meent hij/zij genoeg vrienden te hebben, kan hij/zij makkelijk vrienden maken? Denkt de adolescent geliefd te zijn? Vindt de adolescent van zichzelf dat hij/zij erbij hoort? Vindt de adolescent zich breed sociaal geaccepteerd?

Hechte vriendschap: Vindt de adolescent dat hij/zij in staat is hechte vriendschappen te onderhouden, met vrienden met wie je een geheim kan delen of iets kan ondernemen?

Relaties: Vindt de adolescent dat hij/zij in staat is intieme vriendschappen aan te gaan? Maakt de adolescent afspraakjes met degenen tot wie hij/zij zich aangetrokken voelt?

De domeinspecifieke zelfwaardering is de mate waarin men zich op een bepaald domein als competent beleeft. Naast deze domeinspecifieke aspecten wordt er ook een algemeen gevoel van eigenwaarde gemeten, die echter onafhankelijk van de domeinspecifieke aspecten wordt geconstrueerd. Hoe beoordeelt de adolescent zichzelf in het algemeen, als persoon? Hoe groot is zijn/haar gevoel van eigenwaarde? Het globale zelfwaardegevoel is de wijze waarop men zich als persoon geslaagd, geaccepteerd of gerespecteerd voelt ('Ik ben tevreden over mezelf'). Zowel de competentie als de sociale steun zijn belangrijke bronnen van het algemene gevoel van eigenwaarde. Zo kan bijvoorbeeld een negatief globaal gevoel van eigenwaarde ontstaan uit een discrepantie tussen de gevoelens van kunnen (weinig succes op school) en willen (een goede leerling willen zijn). En zal dit negatief gevoel extra gevoed worden wanneer de jongere zich hierdoor minder aanvaard voelt door zijn omgeving. Dit negatief gevoel van eigenwaarde is een belangrijke component bij verschillende gedragsproblemen.

discrepantie

Alleen die domeinen waar de adolescent een waarderingscore van ≥ 3 heeft, worden geacht het globaal gevoel van eigenwaarde te beïnvloeden. Zo zal bijvoorbeeld een hoge (of lage) competentiescore in het domein sportvaardigheden van een adolescent die niet veel waarde hecht aan successen op sportief gebied ($\leq 2,5$) geen dramatische invloed hebben op diens globaal gevoel van eigenwaarde.

sociale steun

De eigenwaarde van een adolescent met een geringe discrepantie tussen zelfoordelen over bepaalde competentiedomeinen ('competentiescores') en het belang dat de adolescent hecht aan succes op een competentiedomein ('waarderingsscores') zal minder zijn bij een achterblijven van de sociaal-emotionele steun.

Omgekeerd zal een hoge mate van steun geen garantie zijn voor een positieve eigenwaarde. Een hoge mate van sociale steun beschermt niet (geheel) tegen de gevolgen van een grote discrepantie. Een grote discrepantie tussen competentie en het belang dat men hecht aan succes zal resulteren in een lagere eigenwaarde, ongeacht de mate van sociale steun.

De combinatie van grote sociale steun en een een lage discrepantiescore levert de hoogste eigenwaarde op. Het tegenovergestelde patroon, een lage eigenwaarde, vormt de combinatie van een lage sociale steun en een grote discrepantie.

domeinspecifieke strategieën

De zelfwaardering hangt af van het gevoel van competentie op domeinen die 'belangrijk zijn' en van de ondersteuning door omgeving (o.a. ouders, leeftijdgenoten). Een vergroting van het zelfwaardegevoel aan de hand van domeinspecifieke strategieën betekent voor de adolescent het vergroten van vaardigheden in belangrijke domeinen (self-efficacy) en het accentueren van reeds bestaande competenties. Voor de omgeving betekent het een ombuigen van onrealistische houdingen/verwachtingen en (indirect) het aanmoedigen van de adolescent om andere bronnen van ondersteuning op te zoeken.